

Krise pozdního středověku

Termín vzešel z diskuse Františka Grause s francouzskými (Le Goff) a německými (Schlesinger, Beumann, Mayer, Brunner) historiky.

Rozumí se jí hluboká strukturální, hodnotová, sociální, ekonomická a demografická krize, která zasáhla podstatné části evropského Západu mezi počátkem 14. a koncem 15. století.

Krize hodnotová

Avignonské zajetí, papežský fiskalismus, schizma

Krize demografická

Černá smrt

Krize ekonomická

Ochromení úvěrového hospodaření, nedostatek drahých kovů, inflace

Krize sociální

Pauperizace rytířského stavu, zadlužení církevních institucí, vzestup měšťanstva

Krize politická

Stoletá válka, válka růží, husitské války

Krise hodnotová

Avignonské zajetí

- (1309–1378), do 1430 byl Avignon sídlem protipapežů
- Rozumí se jím silný vliv Francie na kuriální politiku
- Sídlo kurie přenesl do Avignonu Kliment V.
- Papežský dvůr se neblaze proslavil luxurním životním stylem

Papežský fiskalismus

- Známou metodou byl expektance, kdy uchazeč o obročí platil kurii, že po smrti současného držitele bude upřednostněn jako jeho nástupce. Tento poplatek často splácel až zpětně, což vedlo k finančnímu vyčerpávání daného území.
- Nejvíce se o upevnění centralismu a jeho rozvoj zasloužil **Jan XXII**. Při jeho nástupu bylo papežské pokladně 70 000 zlatých. Jan XXII. však dosáhl ročního příjmu až 228 000 zlatých. Boje s císařem Ludvíkem Bavorským a boje v Itálii ale znamenaly, že většinu této částky utratil už za svého působení v čele církve.
- Za Benedikta XII. klesly roční příjmy na 166 000 zlatých. Za pontifikátu Klimenta VI. (1342–1352) vzrostl příjem na asi 188 000 za rok a za Řehoře XI. se příjem zvedl až na 480 000 zlatých za rok.
- I přes tyto příjmy, které kurii řadily na čtvrté místo v Evropě (za Francii, Anglii a Neapolské království), se avignonští papežové zadlužovali. Benedikt XII. zanechal nástupci v pokladně ještě 1 000 000 zlatých, Kliment VI. už pouze něco okolo 300 000 a Urban V. (1362–1370) našel pokladnu již zcela prázdnou. Ohromné výdaje spolky nejen nákladná politika, ale i výplaty úředníkům a vlastně vydržování celého papežského dvora v Avignonu.

Schizma

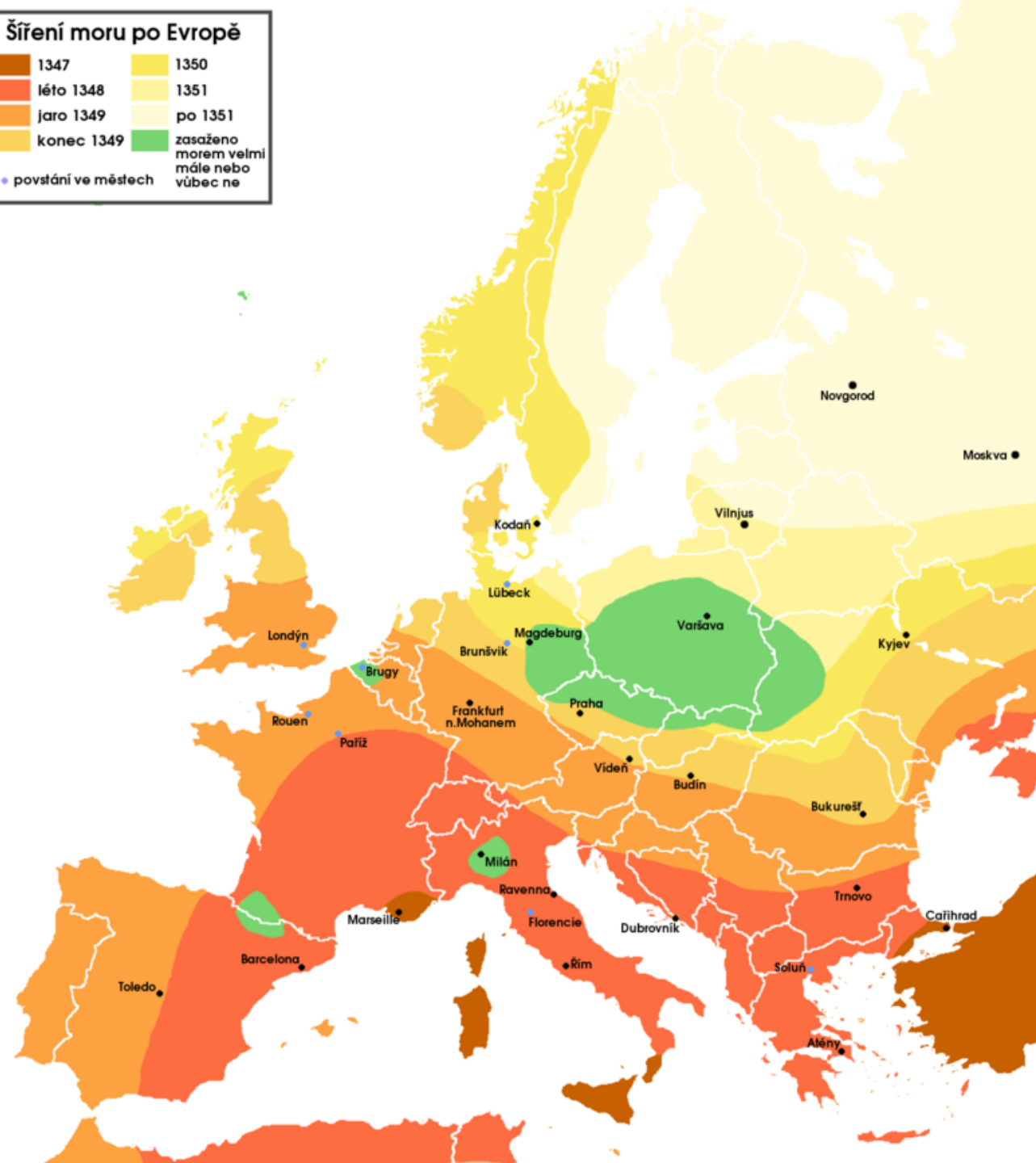
Urban V. se roku 1367 pokusil vrátit do Říma, ale kvůli nepřátelské až nebezpečné situaci se roku 1370 stáhl do Avignonu. Do Říma se přesunul Řehoř XI. (1377). Klimentem VII. začíná řada vzdoropapežů (Urban VI.), jeden v Římě a druhý v Avignonu. Úpadek prestiž papežského úřadu, jednota obnovena až volbou Martina V. na kostnickém koncilu (1417).

Krize demografická

Černá smrt

Zasáhla nejvypělejší
oblastí evropského Západu

Lombardie
Toskánsko
Champagne

Krize ekonomická a sociální

Zpustošení venkova
(Francie)

Vylidněná města
(Toskánsko, Lombardie)
Ochromení úvěrového hospodaření

Nedostatek drahých kovů
Růst cen
Pauperizace nižší šlechty
(rytířského stavu) a duchovních
institucí

1358
Jacquerie
Povstání Etienna Marcela

1381
Povstání Waltera Tylera

Krize politická

Stoletá válka (1337–1453)

Příčinou byl spor o Flandry a jihozápadní Francii. Jako záminka posloužilo odmítnutí nástupnictví anglického krále Eduarda III. na francouzský trůn.

Zpravidla je dělena na tři etapy:

1337–1360

Mír v Brétigni: anglický král Eduard III. se zřekl francouzské koruny a Flandry setrvaly v moci Francouzů. Angličanům však zůstalo přístavní město Calais, jakož i většina francouzského území. Kromě toho měl král Jan zaplatit obrovské výkupné v hodnotě tří milionů dukátů. Když nezaplatil, byl jako zajatec odveden do Anglie, kde roku 1364 zemřel.

1360–1415

1415–1453

Od roku 1435 stíhala Angličany jedna porážka za druhou. V roce 1436 dobyli Francouzi Paříž a v roce 1449 Normandii. V roce 1453 prohráli bitvu u Castellione a museli válečné akce přerušit. Ve Francii zůstalo v jejich moci jedině přístavní město Calais s okolím. Zdálo se, že to bude opět jen jedno z mnoha příměří. Nejdelší konflikt středověké Evropy skončil nenápadně a bez uzavření konečné mírové smlouvy.

Husitské války (1419–1434)

Válka růží (1455–1487)

byla série bitev mezi spojenci rodů Lancasterů a Yorků. Příčiny konfliktu sahaly do roku 1399, kdy přívrženci Lancasterů svrhli krále Richarda II. a ustavili králem Jindřicha IV. Po smrti jeho syna Jindřicha V. roku 1422 vládla zemi regentská rada. Rozkrádání královského majetku regentskou radou a neúspěchy ve stoleté válce vedly k povstání.

Na prahu nových časů

